

הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום שני ב' טבת תשע"ט | דף היומי בבלי: חולין יג.
דף היומי בהלכה: מאמצע סעיף ד' "ולא חולצין" עד סעיף ה'.
מוסר: חובת השמירה מתחילת פרק ט' עד "עיקרו של דבר".
קנין חכמה הלימוד השבועי: חובת הלבבות שער הבחינה פ"ד 'והשביעית' עד פ"ה 'ואחר כן ישיב אל ליבו'.

הדף היומי בהלכה

מדוע אסור להפריש תרומות ומעשרות בשבת?

ומעשרות וחלה בשבת, כיון שההפרשה דומה להקדש. ויש אומרים שטעם איסור ההפרשה הוא מפני שהיא נראית כ'תיקון' של הפירות או העיסה, ותיקון מכל סוג שהוא יש לאוסרו בשבת; ויש שמפרשים שאין הכוונה ל'תיקון' כפשוטו, אלא שההפרשה דומה לאיסור 'בורר', בכך שבורר את חלק ההפרשה מיתר הפירות או מהעיסה.

[שו"ע שלט, ד, ומשנ"ב כג, כה, נו ויכז;

ביאורים ומוספים דרשו, 17 ו27; ערוה"ש שם, יז]

חכמינו ז"ל אסרו לקנות ולמכור בשבת, מחשש שמא מתוך העיסוק במקח וממכר יטעו הקונה או המוכר ויכתבו את פרטי העיסקה. ובכלל זה, אסרו חכמים גם לקיים בשבת את מצות פדיון הבן, כיון שפדייתו דומה למקח וממכר.

וכן אסרו להקדיש חפץ בשבת לבית המקדש, כיון שהדבר דומה למקח וממכר, שהרי החפץ יוצא מרשותו ועובר לרשות הקדש; ואף הקדשת חפץ לבית הכנסת - רצוי שלא לעשותה בשבת. וכן אסרו להפריש תרומות

הדף היומי בהלכה

הנוהג להפריש מעשר גם ממוצרים בהשגחה מהודרת - האם רשאי לעשות זאת בשבת?

שההפרשה תחול כפי נוסח התנאי שהתנה עליה בערב שבת. והמחמיר להפריש תרומות ומעשרות וחלה ממוצרים שיש עליהם השגחה מהודרת - לכתחילה צריך להפריש בערב שבת, אך אם שכח להפריש, אזי אף אם לא עשה תנאי, רשאי לעשות את מעשה ההפרשה בשבת, כיון שכמעט ברור הדבר שאין צורך בהפרשה זו, ואינה אלא לחומרא בעלמא.

[ביאורים ומוספים דרשו שלט, 29]

כאמור, אסור להפריש בשבת תרומות ומעשרות וחלה. ומי שאין לו פנאי, או שאין באפשרותו, להפריש בערב שבת - רשאי לעשות 'תנאי' בערב שבת, דהיינו שיאמר את נוסח ההפרשה בלשון עתיד: בתרומות ומעשרות יאמר - "היותר מאחד ממאה שיהיה במה שאני עתיד להפריש, הרי הוא תרומה גדולה...", ובחלה יאמר - "כל מה שאני עתיד להפריש לשם חלה יהיה חלה"; ובשבת יפריש כרגיל. ויש אומרים שרשאי לומר בשבת נוסח קצר -

הדף היומי בהלכה

מהו ה'חודש' האמור בפדיון הבן - שלושים יום או עשרים ותשע יממות ומחצה?

והכרעת הפוסקים היא כדעה הראשונה; והכרעה זו, פעמים שהיא לקולא ופעמים שהיא לחומרא - שאם נולד בתחילת הלילה, הרי ימלאו עשרים ותשע יממות ומחצה בטרם יחל ליל היום השלושים ואחד; ואם נולד בסוף היום, יחל ליל היום השלושים ואחד בטרם ימלאו עשרים ותשע יממות ומחצה. ומנהג האשכנזים להחמיר כשתי הדעות.

[משנ"ב שלט, כז, ושעה"צ כח (בהרחבה ע"פ המקורות); ביאורים ומוספים דרשו, 32]

נאמר בתורה במצות פדיון הבן: "ויפדניו מִבֶּן חֹדֶשׁ תְּפֹדֶה". ונחלקו רבותינו מהו אורכו של חודש זה: יש אומרים שחודש זה הוא כסתם חודש האמור בכל מקום - שלושים יום; כלומר, שמלבד היום שבו נולד, מונים עשרים ותשעה ימים נוספים, ואז ניתן לפדותו, והיינו מתחילת ליל היום השלושים ואחד ללידתו. ויש אומרים שחודש זה הוא כאורך מהלך הלבנה מחידושה האחד למשנהו, שהוא מעט יותר מעשרים ותשע יממות ומחצה.

הכלל הגדול בסגולת 'זאת חנוכה' יוצא מדברי הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זי"ע: "מה שצדיקים יכולים לפעול מה' יתברך בראש השנה ויום הכיפורים, יכול כל יהודי לפעול בזאת חנוכה"

הכל על 'זאת חנוכה' - סגולות היום וחשיבותו, ועד המנהגים השונים בשריפת השמן והפתילות

שריפת הפתילות

מנהג נוסף ומיוחד לזאת חנוכה, והוא שריפת הפתילות והשמן שנותרו מנרות החנוכה. מנהג עתיק זה מוזכר במדרש תנחומא (נשא כט) בזו הלשון: "נר חנוכה שהותיר בה שמן ביום ראשון, מוסיף עליו כל שהוא ומדליקו ביום שני, וכן בשאר הימים, אבל הותיר ביום שמיני עושה לו מדורה בפני עצמו. למה, כיון שהוקצה למצוה אסור להשתמש ממנו".

כן פוסק השולחן ערוך (סי' תרע"ז ד) "הנותר ביום השמיני מן השמן הצריך לשיעור הדלקה, עושה לו מדורה ושורפו בפני עצמו, שהרי הוקצה למצותו". מובא במשנה ברורה (סי' תרע"ב סק"ז) עצה להינצל מקדושת השמן שנותר בכסיות, ואלה דבריו: "שאינו מקצה השמן רק מה שצריך לשיעור חצי שעה למצותו, ועל כן מותר לכבותו ולהנות ממנו. ומכל מקום הסכימו כמה אחרונים דלכתחילה טוב להתנות שאינו מקצה השמן אלא לשיעור הדלקה, משום דיש

מן הפוסקים שסוברים דאם נתן בסתם הקצה למצותה הכל". עד כאן ראינו מקור לשריפת השמן הנותר, אך גם שריפת הפתילות מוזכרת בספרי הראשונים. כן מביא הכלבו (סי' מד), הר"ן (שבת כא) והטור (תרע"ז), שכותב: "הנותר מן השמן והפתילות עושה לו מדורה ושורפו בפני עצמו". המאירי כותב (שבת כא א) על מנהג זה: "כן נוהגים לכנס כל הפתילות, ובלילה אחרונה שורף את כולן". יש נוהגים להמתין בשריפתן עד ערב פסח, שאז שורפים אותן ביחד עם החמץ".

אדמור"י החסידות נוהגים לקיים המנהג ברוב עם ב'זאת חנוכה'. בעל 'בני יששכר' (כסלו מאמר ד) מפרש טעמו של דבר: "הטעם, כיוון שהוא מסוד אותו האור שהבדילו הקב"ה לעתיד לבא, אסור להשתמש בו בחול, עד בא יום המקוה לה', 'והכה לך ה' לאור עולם ואלקיך לתפארתך" (ישעיה ס כט).

(מתוך ספר ישראל והזמנים, חודש כסלו)

בסידור האריז"ל מובא שבעת שריפת השמן הנותר יש לומר את פרק סז שבתהלים: 'למנצח בנגינות'.

בקהילות רבות נהגו לשרוף את השמן והפתילות הנותרים מנרות החנוכה ברוב עם, ויש שהקפידו לשורפם דוקא ביום, כשריפת הנותר מן הקדשים שאינה אלא ביום, וכן מנהג קרלין.

ויש שנהגו להמתין ולשורפם בעת שריפת החמץ בערב פסח, וכן מנהג קהילת בעלזא; וכפי האמור לעיל - שמן שבדאי אסור בהנאה יש לשורפו מיד לאחר החנוכה.

[ביאורים ומוספים דרשו סי' תרע"ב, הע' 28]

סגולת ימי החנוכה מתבטאת במיוחד ביום האחרון, ומשום כך נתרבו המנהגים והרמזים הקשורים אליו.

הקדמונים קראו ליום זה בשם "חנוכת המזבח" אך במאתים וחמישים השנים האחרונות מקובל בתפוצות ישראל לקרוא לו "זאת חנוכה". הכל מתכוונים לדבר אחד, על שם הקריאה של היום השמיני. הקריאה מתחילה בנשיא לבני מנשה שהוא המקריב ביום השמיני, וממשיכים עד הנשיא השנים עשר ומסיימים ב'זאת חנכת המזבח' (במדבר ז פד - ח ד).

יש נוהגים ביום זה להרבות קצת בסעודה ובשירות ותשבחות, ומקורו על פי דברי המדרש (שה"ש א ט) "שעושים סעודה לגמרה של תורה" (עיין רמ"א סי' תרפט ומשנה ברורה סק"ו), והוא הדין לגמרה של מצוה. לכן, גדולי החסידות ערכו בו את שולחנם הקדוש ברוב עם מתוך שירים ותשבחות

סגולות היום

בעל בני יששכר (כסלו מאמר ב') כותב: "בחנוכה יש מקום לעורר פקודת עקרים ועקרות כעין ראש השנה, הנה לדעתי עיקר העניין עיקר הסגולה ביום האחרון הנקרא בפי כל 'זאת חנוכה'".

כמו כן יום זה הוא עת רצון לקבלת תפילותינו לפרנסה בכבוד. כן כותב בעל 'אמרי נועם' מדזיקוב (חנוכה ח"א): "ידוע מה שהצדיקים אומרים אשר עת מוכשר להמשיך פרנסה טובה לישראל הוא 'זאת חנוכה', וכמו כן בשמיני עצרת שהוא שמיני של חג, מברכים הגשם הרומז על גשמיית ופרנסה, כי 'זאת חנוכה' (שהוא גם יום שמיני) הוא במלכות".

יום גמר החיתום

ביום זאת חנוכה יש סגולה מיוחדת ורבת תועלת לבני ישראל לכפר על עוונותיהם. חודש תשרי הוא חודש התשובה, ויום הכיפורים הוא יום חיתום הדין, אך חסדי ה' יתברך נמשכים עד הושענא רבה ושמיני עצרת. למרות שאין שום מקור לכך שחוט החסד הזה נמשך עד חנוכה, לא בש"ס ובמדרשים, לא בזוהר הקדוש ולא בכתבי האריז"ל, יש מסורה מדורי דורות שלפיה שערי תשובה עדיין פתוחים עד סוף ימי החנוכה.

כך למשל מובא בספר 'בית אהרן' (קרלין, חנוכה): "נר השמיני של חנוכה היא אותה בחינה עצמה של שמיני עצרת, ולכן אומרים הצדיקים שבחנוכה היא גמר חתימה". כן העיד בנו של בעל ה'בני יששכר', רבי דוד שפירא מדינוב, שאביו אמר בשם צדיקים שמראש חודש אלול עד חנוכה מאירה ברקיע כעין תבנית יד הפשוטה לקבל בעלי תשובה.

הכלל הגדול בסגולת 'זאת חנוכה' יוצא מדברי רבי ישראל מרוז'ין (נר ישראל ח"ב עמ' יח): "מה שצדיקים יכולים לפעול מה' יתברך בראש השנה ויום הכיפורים, יכול כל יהודי לפעול בזאת חנוכה".

כעבור שנים פגש הגר"ח קרייזוורט זצ"ל את אותו משב"ק ואמר לו: דע לך שסבלתי ממחלת ה'שושנה' מדי שנה ולא הועיל לי דבר, ומאז שהשתמשתי בשמן של הרבי כבר לא סבלתי מזה יותר...

ישועות מעל לדרך הטבע עם שיירי השמן והפתילות של חנוכה -

סיפורי מופת מדהימים מהאדמו"רים לבית נדבורנא - ה'דבר חיים' זצ"ל ובנו ה'באר יעקב' זצ"ל

עלי. אנשים יבואו לשמוע את התפילות ולא יוכלו לשמוע מאומה, לחשתי. הרבי חשב מעט ואז אמר לי: תדע, כי התרופה היחידה למיתרי הקול שלך במצב כזה היא רק מנוחה ושתיקה מוחלטת למשך שבועיים-שלושה. המיתרים התאמצו הרבה מעבר ליכולת ועתה הם נפוחים וצורדים עד כדי איבוד קול. למשמע הדברים נפלו פניי, אלא שאז הרבי המשיך: אולם הואיל ורבים צריכים לך ויש כאן שעת הדחק וצורך גדול לשם מצווה, אתן לך משהו שתיקח עמך ותשים בכיסך ובעז"ה יועיל לך למשך כל תפילות היום עד קדיש תתקבל שאחרי נעילה. אך אחרי כן יהיה עליך לתת מנוחה מוחלטת לקולך ורק כך ישוב לבסוף לאיתנו.

הרבי יצא מהחדר ושב כעבור דקות אחדות כשבדיו דבר מה עטוף היטב בנייר. הוא נתן לי כשהוא מדגיש שלא לפתוח והתנה עמי שאחזיר לו את זה לאחר יום הכיפורים. איך שיצאתי מחדרו של הרבי הרגשתי נפלאות. קולי הלך והשתפר, ועד למחרת בשעת כל נדרי הוא כבר היה במיטבו ממש, כמו לא אירע מאומה. גם למחרת בכל מהלך תפילות היום הקודש היה קולי בריא וחלק, וכך נמשך הדבר עד סיום תפילת נעילה. לאחר שנסתיימה התפילה התחלתי שוב לחוש בצרירות, ולא היה קץ להתפעלותי.

עוד במוצאי יום"כ הגעתי לחצרו של רבינו לברכת הלבנה והודיתי לו נרגשות על הקמיע המופלא שהעניק לי ועל הישועה הפלאית שבאה בעקבותיה. הרהבתי עוז וביקשתי מהרבי שיתיר לי להחזיק את הקמיע ברשותי, ולשמחתי הרבי נענה לי. שנים רבות נזהרתי שלא לפתוח את הנייר החתום, אך פעם אחת עקב טעות נפתחה האריזה בשוגג. בפנים נתגלו לא שמות קדושים ולא שום כיתוב אחר, אלא אך ורק פתילות אחדות מנר חנוכה!...

סיפר הרב יצחק אייזנבאך הי"ו, ששנה אחת ב'זאת חנוכה' בתקופת לימודי בשיבתנו הק' שלח רבינו [ה'באר יעקב'] לקרוא לו ולעוד שניים מתלמידי הישיבה שכבר היו מבוגרים למדי באותו הפרק וטרם מצאו את זיווגם, והרבי העניק לכל אחד מהם פתילה מנרות החנוכה כסגולה לזיווג הגון. ואכן לא יצאו ימים מרובים ושלושתם זכו להתארס בשעטומ"צ.

רבינו כדרכו רצה שיישמרו הדברים בצנעא, ועל כן קרא לכל אחד מהם לחוד ונתן להם הפתילה כשהיו לבדם בחדר, תוך בקשה שלא ידברו מזה. רק לאחר שנים נודע להם מפי המשמש שלמעשה הם היו שלושה, כשכולם נושעו כאמור באופן מופלא בתוך זמן לא כביר.

(קונטרס ארחות יעקב)

סיפר הרה"ח ר' שמואל צבי אלבום ז"ל, כי רבינו ה'דבר חיים' [מנדבורנא] זיע"א היה נותן מהפתילות של חנוכה לבחורים להניח בכובע כסגולה לטהרת המחשבה. וכן סיפר, כי פעם חלה הגאון רבי חיים קרייזוורט זצ"ל גאב"ד אנטוורפן מחמת מחלת השושנה (רויז) סמוך לאחר חנוכה, ורבינו ה'דבר חיים' זיע"א הלך לבקרו. וסיפר הגר"ח לרבינו שכבר שנים רבות סובל הוא ממחלה זו מפעם לפעם.

שאלו רבינו אם השתמש בסגולה של שיירי השמן של חנוכה - 'ומנות קנקנים נעשה נס לשושנים', וענה לו שכבר ניסה פעמים רבות ולא הועיל לו. נענה רבינו: תלוי מי נותן זאת ואיך נותן זאת, ואשלח לך בעז"ה ויהי לך לרפואה. כששב רבינו לביתו שלח בידי אחד מהמשמשים בקודש משיירי השמן שלו להגר"ח. שנים לאחמ"כ מצא הגר"ח את אותו משב"ק. אמר לו: דע שהייתי סובל ממחלה זו בכל שנה ולא הועיל לי דבר, ומאז שהשתמשתי בשמן של הרבי שוב כבר לא סבלתי מזה.

מעשה נפלא מספר הרה"ג ר' יוסף מוגרבי שליט"א, מגדולי מקורבי רבינו [ה'באר יעקב' מנדבורנא זצ"ל] וראש קהילת 'תפארת בני' בחולון:

היה זה בשנותיי הראשונות בחולון, כאשר קהילתנו טרם קרמה עור וגידים ואך מתי מעט תושבים מתחזקים באו להשתתף בקביעות בשיעורים. באותם ימים לא עמד לרשותנו עדיין מבנה ראוי שימש כבית כנסת, ולקראת הימים הנוראים היינו שוכרים אולם מתאים שיוכל להכיל את האורחים הרבים שהתפללו עמנו בחגי תשרי.

אולם אנשים לא באו מעצמם, היה עלינו לעמול קשות שבועות קודם לכן, לכתת רגליים ממקום אחד למשנהו ולשכנע אנשים רחוקים לבוא ולהשתתף בתפילות יום כיפור. הם לא ידעו כמעט דבר ביהדות והעבודה היתה להצית בליבם את הניצוץ היהודי שיגרום להם לבוא ולהתפלל בציבור לפחות בתפילות הקדושות של יום הכיפורים.

שבועות אחדים הייתי טרוד במסירת שיעורים והרצאות סביב השעות במטרה להשפיע על האנשים לבוא ולהתפלל עמנו, וברוך ה' הייתה היענות גדולה ונערכנו לקליטת קהל גדול שיתפלל עמנו ביום הכיפורים.

יום לפני יום"כ נחרדתי לגלות כי אני הולך ונצמד, וקולי נחלש בצורה מעוררת דאגה. היתה זו תוצאה של התאמצות מתמשכת ודיבור בקול רם במשך שעות ארוכות בכל יום, ועתה הם החלו לתת את אותותיהם וצרידות קשה הלכה וכבשה את מיתרי הקול. לא ידעתי את נפשי. אני אמור לעבור לפני התיבה בכל התפילות, ואין לנו שליח ציבור אחר. ניסיתי תרופות ושיקויים שונים אך המצב רק הלך והחמיר.

בצר לי קמתי ונסעתי למעונו של רבינו זיע"ו וסיפרתי לו על הצרה שנחתה

היה זה נר אחרון של חנוכה... מרן בירך את הברכות בקול רם יותר מתמיד, ובאותם רגעים האדימו פניו מאד, ואף דמעות נראו זולגות מעיניו. וכל מי שהכיר את מרן, יודע שאין זה דבר של מה בכך...

נכדו של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל מספר על אחת משלושת הפעמים הבודדות שראה דמעות בעיניו של סבו זצ"ל

בכל זאת באותה שנה זה היה יוצא מן הכלל.

מספר אחד הנכדים שליט"א, אשר זכה להיות מקורב ביותר לרבנו בעיקר בשנים מוקדמות יותר: בחנוכה, מיד אחרי שהיה גומר לשיר 'מעוז צור', היה קם והולך ל'אהל שרה' ללמוד. אמנם אם ה'סבתא' ע"ה היתה מספיקה להגיש לו 'לאטקעס', היה נשאר לשבת, ורק אחרי שאכל מעט מהלאטקס היה הולך ללמוד, ופעמים שלא היתה מספיקה להכין קודם הדלקת הנרות, ואז נאלצה לחכות עד מאוחר שיחזור מהלימוד...

עוד מספר הנכד, שכשהיו הנכדים באים אליו בחנוכה, היו משמיעים לו איזה שיר מ'טייפ', והיה מקשיב... אולם, מוסיף הנכד ומספר, פעם אחת הייתי אצל רבנו במוצאי שבת 'זאת חנוכה', ורציתי להשמיע לו ג"כ מ'טייפ, ומיד הוא התקומם: "כבר לא חנוכה!" ולא הסכים בשום אופן לשמוע.

(גיליון 'דברים הרבה' תשע"ד)

מחזה מופלא שהיה שמור שנים רבות בלב אחד מנכדיו מהמקורבים ביותר של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל - וסופר לנו מכלי ראשון.

היה זה באחת משנות השמונים לחייו, כשנאלץ רבנו עקב חוליו לשהות בבית החולים לתקופת זמן ממושכת שסופה היה בסוף ימי החנוכה. רבנו, שחיבב מאד את מצות הדלקת נר חנוכה, זירז את העסקנים שיעשו כל שביכולתם כדי שיזכה להדליק נרות חנוכה בפתח ביתו ולו בערב אחד, ולבסוף לאחר מאמצים גדולים הביאו לשחרורו מבית החולים ביום האחרון, עוד בזמן שיכול היה להספיק להדליק נר אחרון של חנוכה, באופן כזה שאף לא הספיק לעלות לביתו, וכך הדליק מיד כשהגיע לפתח הבנין.

מספר נכדו הנ"ל, שאחזה במרן התרגשות כל כך גדולה, עד שלא הצליח להסתירה מהסובבים אותו. וכך מתאר הנכד: "האווירה הייתה מאד רצינית, מרן בירך את הברכות בקול רם יותר מתמיד, ובאותם רגעים האדימו פניו מאד, ואף דמעות נראו זולגות מעיניו. וכל מי שידע ומכיר את מרן, אין זה דבר של מה בכך, והפעמים בהן ראוהו מוזיל דמעות, אלו מקרים ספורים" [וציין הנכד שזו אחת משלושת הפעמים היחידות שהוא ראה אצל מרן 'דמעות']. ואף שבכל השנים היתה ניכרת אצל מרן התרגשות מיוחדת בחנוכה ובפרט בעת ההדלקה,

קול העם

התחלתי ליטול ידיים לפת כל בוקר, במקום לאכול 'מזונות ברויט', וכמוכן בירכתי ברהמ"ז בכוונה מרובה. והנה תוך כמה ימים כבר ראיתי איך שההבטחה של ה'חינוך' מתחילה להתגשם...

בירכתי בכוונה ונושעתי - סיפורו של אברך

המשכיר של הדירה שלי פונה אלי ביום בהיר, שהתבונן שכיון שהוא קרוב משפחה שלי, ממילא רוצה להוריד את מחיר השכירות, ורוצה לבקש ממני רענ"ט [-דמי שכירות] בדיוק מה שאני מקבל בסעקשע"ן 8 [-שכירות מוזלת מהממשלה בארה"ב] ולא אצטרך לשלם יותר מכיס! וזה חסך ממני סכום גדול ויפה מדי חודש בחודשו ואני יכול להשתמש עם הכסף הזה לכלכל את משפחתי בהרחבה.

המעשה לא נסתיים. אשת ידידי האברך סיפרה המעשה לאחותה, ואחותה ג"כ התחילה לברך ברכת המזון בסידור ובכוונה. ויהי היום היא קיבלה מהתלמוד תורה מכתב חוב ישן של שכר לימוד שהצטבר לחתיכה הראויה להתכבד, ולא ידעה מאיפה ליקח הכסף. היא הכניסה המעטפה בכיסה, כשלא יודעת מאיפה יגיע הכסף. בדיוק באותו יום הלכה בלילה לבית אביה, והמכתב הנ"ל נפל שם מכיסה בבית אביה, אביה מצא המכתב ופתחו, ומילא את ה'ענוועלופ' עם כל הסכום שהיה היתה חייבת לשכר לימוד... ולכל בני ישראל היה אור במושבותם, וכדברי ה'חינוך' - מזונותיו מצויין לו בכבוד.

החותם בברכה. י.מ.

(מכתב שנשלח לגיליון 'על המזון')

הנני בזה בשורות אלו להביע את אשר בלבבי, סיפור נפלא אשר קרה לי לאחרונה. הנני אברך כולל, וב"ה שהמשפחה שלי נתרבה לאחרונה וביחד עם זה נתרבו ההוצאות וההכנסות נתמעטו, ולבי היה דוי. והנה קיימתי את העצה של שלמה המלך שאמר "דאגה בלב איש ישחנה לאחרים", ודיברתי עם ידידי, אברך רציני, ושפכתי לו את מר לבי. הלה אמר לי לעיין בספר החינוך בפר' עקב, שם כתוב: "קייבלתי מרבתי ישמרם קל, הזהיר בברכת המזון מזונותיו מצויין לו בכבוד כל ימיו". דבר זה הוא סגולה מאחד הראשונים, וזה בדוק ומנוסה, ועל כן הוא מיעץ לי שאתחזק בענין של 'ברכת המזון', ליטול ידיים כל בוקר על 'פת שחרית', ולברך ברכת המזון בכוונה בסידור, ובעז"ה תזכה לההבטחה ש'מזונותיי יהיו מצויין אצלי בכבוד'.

הודיתי לו על העצה הנפלאה, אבל אמרתי - הרי זכיתי לשבת בין כותלי הכולל כל היום, איך ואיפה יחול הברכה? הלא איני עושה שום השתדלות לפרנסה? והלה לעומתי אומר לי בהתלהבות: "הבוטח בד' חסד יסובבנו!" השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך, אל תשאל שאלות ואל תתן עצות להקב"ה איך לעזור לך. אומר ועושה. התחלתי להקפיד על ענין זה, ובכל בוקר נטלתי ידיים על פת כדין וכדין, והפסקתי ממנהגי לאכול 'מזונות ברויט', וכמוכן שבירכתי ברהמ"ז בכוונה מרובה. והנה עברו כמה ימים וכבר ראיתי איך שהבטחה של ה'חינוך' מתחילה להתגשם.

מבריק: 5 טיפים לניקוי החנוכה ושאר כלי הכסף

אספנו עבורכם טיפים לניקוי החנוכה משאריות החלב, להברקתה, ולשמירה עליה שלא תשחיר עד חג החנוכה הבא

3. גרינ

מספר טיפים לניקוי החנוכה משאריות החלב ולהברקתה. הטיפים מתאימים כמובן גם לשאר כלי הכסף ואף לתכשיטים העשויים כסף.

1. השריה במים רותחים עם נייר אלומיניום וסודה לשתיה - על מנת להבריך את כלי הכסף בבת אחת, הניחו בסיר נייר אלומיניום, סודה לשתיה (2-3 כפיות מפורזות מעל נייר הכסף), מלאו במים והרתיחו. כאשר המים רותחים, הכניסו את כלי הכסף, שייראה בתוך שניות נקי, מבריק וכמו חדש. בסוף התהליך, הקפידו לייבש היטב את כלי הכסף.

יש להבין כי כסף משחיר כתוצאה מהתחמצנות. הוא מגיב עם חלקיקי גופרית שנמצאים באוויר (הגופרית נפלטת ממכוניות) ונוצר כסף גופרתי. כסף גופרתי הוא שחור. ברגע שנסיר את שכבת הכסף הגופרתי, החפץ שלנו יחזור להיות כסף. יש שתי דרכים להסיר את שכבת הכסף הגופרתי: הראשונה, הסרת שכבת הכסף הגופרתי ממשטח הכסף עליו נוצרה ע"י חומרים כימיים או ע"י שפשוף, בתהליך זה, גם מעט משכבת הכסף מוסרת. הדרך השנייה היא ע"י הפיכת התהליך. על ידי הכנסת כלי הכסף לסיר עם מים רותחים, אלומיניום וסודה לשתיה, אנו נעזרים בתגובה כימית כדי להפוך את הכסף הגופרתי חזרה לכסף. בניסוי זה הכסף הגופרתי מגיב עם האלומיניום, בתגובה, נוצר אלומיניום גופרתי. נייר האלומיניום משחיר, וכלי הכסף הופך להיות נקי ומבריק. לשים בכלי מים וסבון כלים או אבקת כביסה ולהשרות בתוכו את תכשיטי הכסף לכמה דקות. 2. חלקה הפנימי של קליפת הבנגה - דרך טובה ומוכרת להבריך את כלי הכסף היא בעזרת קליפת בנגה. השתמשו בחלקה הפנימי של הקליפה ושפשו עמו את כלי הכסף. לאחר מכן, יש לנגב את הכלים ביסודיות עם מטלית לחה.

3. משחת שיניים - דרך זו יעילה לניקוי כל סוגי כלי הכסף, אך לא מתאימה לתכשיטים המשובצים באבנים. השיטה יעילה ומבריקה: מרחו משחה נדיבה של משחת שיניים על כלי הכסף ושפשו באמצעות מברשת שיניים. לאחר מכן שטפו את הכלי פעם נוספת כדי להיפטר מכל המשחה וייבשו את הכלי בעזרת מטלית יבשה.

4. תפוח אדמה - בשלו תפוחי אדמה והשתמשו במים שלהם כדי לנקות את כלי הכסף. טבלו מטלית ושפשו היטב, שטפו וייבשו תוך כדי עיסוי עדין במטלית רכה. העמילן של תפוחי-האדמה נדבק לשאריות הלכלוך בחריצים, וכשמסירים אותו, באמצעות מברשת עדינה, הוא משאיר את הכסף נקי.

5. הקפאה - אם החנוכה או פמוטי השבת שלכם משולגים מנטיפי חלב, אין צורך לעבוד קשה ולגרד, תוך סיכון בשריטות וחריצים. פשוט מאוד: הכניסו את החנוכה כמו שהיא למקפיא למשך מספר שעות. כאשר תוציאו את החנוכה הקפואה - השעווה תיפרד ממנה בקלות רבה ללא שום מאמץ.

כך תמנעו מכלי הכסף להשחיר: אם אתם רוצים חנוכה נוצצת לשנה הבאה, השתמשו בטיפ הבא: אחסנו את החנוכה, שאר כלי הכסף והתכשיטים העשויים מכסף בתוך ניילון נצמד, באופן הרמטי עם מינימום מגע עם חמצן.

טיפ נוסף למניעה: הקפידו שתכשיטי הכסף שלכם לא יבואו במגע עם חומרים שונים, העלולים לגרום לריאקציה והשחרה. הקפידו לנקותם מדי פעם; הימנעו מללכת עם לים או לברכה; אל תתיזו עליהם בושם ואל תדיחו עמם כלים.

(באדיבות אתר הידברות)

הש"ת היומי

כיצד מותר להשתמש בשיירי השמן מהחנוכה לריפוי מחלת ה'שושנה' - האם אין זה ביזוי מצוה?

אחרי השעה 12 בלילה. מאידך, שמעתי בשם הג"ר שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל שגם בזמננו אפשר לכבות את הנר אחרי חצי שעה.

תשובה: אכן, לדעת הגר"נ קרליץ, הובא בספר גנוי הקודש (פרק יט הערה כא) צריך לעשות תנאי, ובלי זה אין להשתמש בזה לסגולה (מסתבר שהסגולה קיימת אף עשה תנאי, כי בפועל שיירי מצוה הם).

מאידך כתב בקובץ הלכות (חנוכה פרק יד סעיף יג) דמי שרגיל בכך, שפיר דמי לשומרו ולסוך ממנו אפילו אם לא התנה, דכיון שרגיל לשמור נותר השמן בשביל זה, אנו סהדי שלא הקצה השמן שהוא יותר מן השיעור.

יש לציין לדברי הגר"ח קנייבסקי שליט"א (דברי ש"ח גיליון 258 מקץ תשע"ח), שנשאל על כך, והשיב: "יש עושים כן".

(מתוך גיליון 'עומק הפשט' חנוכה תשע"ח)

שאלה: ידועה הסגולה מקדמת דנא (מובאת בספרים 'שיח שרפי קודש', 'אביעה סגולות' ועוד), לריפוי 'שושנה ברגל' - מורחים מהשמן שנשאר בגביעי החנוכה על השושנה שברגל והיא נעלמת באופן פלאי. ודורשי רשומות מצאו רמז נאה לכך בתיבות הפייטן במזמור 'מעוז צור' - ומנותר קנקנים נעשה נס לשושנים. גם בנרות שבת יש ממליצים כסגולה למרוח משיירי השמן על מקום הכאב שיש לאדם.

ודנו מחברי זמננו (שערי ימי החנוכה להג"ר יהודה טשזנר עמוד לו, קונטרס זכרון יוסף חלק א) האם יש בזה חשש איסור מצד הדין, שמא הרי זה בכלל ביזוי מצוה, וביטול חיוב שריפה, ואולי אפשר לנהוג כן רק כאשר עושה תנאי מראש לכך?

וגם אם דלק יותר מחצי שעה, הרי מפורסם דעת הגר"ז מברסק זצ"ל שחשש שכיום שהולכים ברחוב עד שעה מאוחרת, כל זה בכלל עד שתכלה רגל מן השוק, ואם כן תמיד זה כמו בתוך חצי שעה. ולא מצוי שיכניס שמן מרובה שידלוק

הקבלן הצייע לרעייתי ע"ה כמה דירות, הוא אמר: "תבחרי לך את הדירה הטובה ביותר" וניסה לשכנעה לבחור דירה עם 'כיוונים טובים', שבקיץ נושבת שם רוח נעימה ובחורף אין רוחות חזקות. אבל אשתי אמרה: "אותי מעניין רק דבר אחד: באיזה כיוון אוכל לשמוע יותר טוב את התפילה מבית הכנסת"

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א מספר על הדירה שרעייתו ע"ה בחרה, ועל התפילה

"ארץ מצרים לפניך הוא במיטב הארץ הושב את אביך" (בראשית מ"ז, ו')
 כשבאנו להתגורר ברמת אלחנן, רחוב הרב זוננפלד עדיין לא היה מיושב. הקבלן הצייע לרעייתי ע"ה כמה דירות, ואמר: "תבחרי לך את הדירה הטובה ביותר". מצדו, ניסה הקבלן לשכנעה לבחור דירה עם 'כיוונים טובים', דהיינו שבקיץ נושבת שם רוח נעימה, ובחורף אין רוחות חזקות, וכיוצ"ב.
 הגיבה אשתי ואמרה: "אני מודה לך מאוד על ההצעות, אבל אותי מעניין רק דבר אחד: באיזה כיוון אוכל לשמוע יותר טוב את התפילה מבית הכנסת? באיזה דירה יהא באפשרותי לענות אמן, ואמן יהא שמיה רבא, קדיש וקדושה? - זו הדירה הנרצית לפני ביותר".

הראה לה הקבלן את בנין מספר 22 דירה 7, היכן שאנחנו מתגוררים כל השנים, אך ציין בפניה שמבחינת אוויר ושמש יש דירות טובות יותר. היא לא נענתה לשכנועיו והפצרותיו ואמרה: "בדבר אחד חפצתי, לשמוע את התפילה מבית הכנסת!". ואכן, במשך כל השנים דקדקה לשמוע ולענות בכל ליבה ובעל כנפשה את כל מה שנשמע מבית הכנסת.

הייתה תקופה שהילדים התלוננו על הרעש המגיע מכיוון בית הכנסת בימי הסליחות. שהרי, כבר באמצע הלילה מתחיל מנין אחד לסליחות, המסתיים בשעה אחת וחצי; המנין השני מתחיל ב-4, השלישי ב-6, וכך יוצא שכמעט אין אפשרות להירדם בלילה...

תשובתה לבני ביתה הייתה: "דעו לכם ילדים, קול נפץ של טיל יפריע לכם הרבה יותר... אנחנו צריכים לשמוח עם הקולות של התפילה, המונעים מאתנו פיגועים ומעשי חבלה למיניהם. אין לך קול ערב יותר מאשר התפילה!".

וכיון שדיברנו על כוח התפילה, נציין שהגאון הרב שמשון פינקוס זצ"ל היה אומר, שמתוך העובדה שהאשה סובלת תדיר מקשיים וממכאובים, עיבורים, לידות וכדומה, ואילו חיי האיש הם שלווים יותר, אפשר ללמוד שהאיש מצווה בתלמוד תורה, וזה עיקר תפקידו בעולם הזה, מכיון שהלימוד דורש ישוב הדעת, כמו שכתב הרמב"ם (הלכות דעות, פרק ד'), ש"גוף בריא ושלם מדרכי ה' הוא, שהרי אי אפשר שיבין או ידע דבר מידיעת הבורא והוא חולה, לכן גופו בריא יותר, ואינו סובל יסורים".

אך האשה שאינה עוסקת בתלמוד תורה, וכל עבודת ה' שלה מתבטאת במצוות התפילה, לכן אדרבה ככל שליבה יהיה נשבר ונדכה יותר, כך תפילתה תתקבל יותר, ולכן פוקדים אותה מכאובים שונים, כדי שאלו יסייעו לה בעבודת התפילה. למדנו מה הוא תפקידה של האשה: תפילה.

ואכן, תפילתה של רעייתי ע"ה הייתה בצורה נפלאה. פעם הגיעה לביתנו אשה שהייתה זקוקה לעצתה. היא עמדה מאחורי הדלת, וכיון ששמעה שמדברים בפנים, כסבורה הייתה שאשתי משוחחת עם מישהו, והחליטה לא להפריע. כך המתינה זמן ממושך, עד שפסקו הדיבורים, ואז דפקה והנה הדלת נפתחה, או- אז התברר לה שאיש אינו נמצא בבית, והדיבורים שנשמעו היו קולות התפילה של הרבנית, שדיברה בתפילתה כמו אדם ששח עם אביו.

ובאמת, כך נהג גם אביה הגדול, מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, שבשעת לימודו דיבר ושוחח עם עצמו, כמו עם חברותא. הוא היה נשמע כמי שמסביר לחברותא את דברי הגמרא, שואל ומשיב, ומבהיר את כל חלקי הסוגיה לפרטיה. וכך עשתה היא עם אביה שבשמים.

שמעתי סיפור על אמא שהייתה שולחת לבנה עוגות לשיבה, והכמות ששלחה הייתה הרבה יותר גדולה ממה שהבן היה מסוגל לאכול. היא עשתה זאת כדי שיוכל לחלק גם לחבריו. יום אחד הציץ אחד החברים אל תוך השקית שבה היו מונחות העוגות, וראה שם פתק קטן בו ציינה האמא ש'העוגות הן בשריות'... החבר נדהם, ושאל את בעל העוגות: "מדוע לא אמרת לנו שהעוגות הן בשריות? הרי זה עתה טעמנו מהעוגות הללו, ועוד מעט מוגשת בישיבה ארוחה חלבית!". השיב להם הבן ואמר: "אסביר לכם את כוונתה של אמא בהודעתה: אמי רוצה להדגיש בפניי שהיא השקיעה בעוגות אלה את חלבה ודמה, והתאמצה עליהן מאד, כדי שאוכל ללמוד טוב, ובמנוחת הדעת. העוגות הללו הפכו לחלק מברשה של אמא, וזו הייתה כוונתה"...

מורי רבי מרן הגר"י אברמסקי אמר לי, שהברכה הגדולה ביותר שאפשר לתת לאדם, היא שימצא חן בעיני אלוקים ואדם, והתפילה שאנו מתפללים "ותתננו היום ובכל יום לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל רואינו", היא אחת התפילות החשובות ביותר. כי כאשר אדם מוצא חן בעיני הקב"ה, הדרך להצלחה פתוחה בפניו.

יתירה מכך; גם כשאדם עובר עברה חלילה, אבל יש לו מציאת-חן בעיני השם יתברך, הרי שעברה זו חמורה פחות מעברה בלי מציאת-חן. ונספר על כך סיפור מופלא:

אבא תלמיד חכם, שהפרוטה לא הייתה מצויה בכיסו, השתדל תמיד לקנות לקראת שבת עוגה לילדיו הקטנים. ומפני שהיה עני קנה עוגה קטנה והיה מחלקה לפרוסות קטנות-קטנות, כל ילד קיבל פרוסה כזו.

פעם בליל הסדר, הושיטה בתו הקטנה את ידה לכיסה, ומצאה שם... חתיכת עוגה. הייתה זו כמובן עוגת חמץ... האבא רצה כבר לגעור בה היאך יתכן שהגיעה לידי כך? אבל לבסוף התאפק ולא אמר לה מאומה. האבא נזכר באהבת התורה המופלגת המצויה בליבה של ביתו זו, וידע שהסיבה שהביאה את בתו להגיע עם עוגת-חמץ לליל הסדר, הייתה נעוצה בכך שרצתה להביא את העוגה לאחד מאחיה הלומדים בישיבות. היא חשבה שיתכן שחתיכת העוגה הקטנה שהאבא מחלק לכל אחד, לא תספיק לו והוא יישאר רעב, ולכן הטמינה את העוגה בכיסה, ושכחה להוציאה לפני חג הפסח, עד שקרה מה שקרה...

יתכן שבעברה כזו יש חן! הילדה המדוברת זכתה לבעל שהרעיש את העולם כולו בתורתו, וכתב מאות ואלפי תשובות על... ביעור חמץ. היא הייתה רעייתו הרבנית של מרן הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל, שמורי-חמי מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל אמר עליו שהוא בין 3 גדולי הדור עליהם אפשר לברך בשם ומלכות "ברוך שחלק מחוכמתו ליראיו".

באף מקום לא כתוב שזו הייתה הסיבה שגרמה לה להינשא לגדול הדור. אבל אני רוצה לומר שיתכן שזו הייתה אחת הסיבות לכך! שהרי אין אפשר להעניש את מי שמביא חמץ לליל הסדר, כשהסיבה לכך נעוצה באהבת התורה ובהימנעות מלאכול את העוגה על-מנת להביאה לאחד האחים הלומדים בישיבות? אדם כזה, שעבר עברה בנסיבות שכאלו, מוצא אף הוא חן בעיני הקב"ה...

(מתוך הספר 'שמחה בבית' בעריכת הר' משה מיכאל צורן)

"הייתי ילד בן עשר... התיישבתי על גדר אבן ושמעתי כיצד מרן זצוק"ל מדבר על פרי התפוז... אני לא יודע למה, אבל כאשר שמעתי את האמונה-חושית הזו התרגשתי מאוד וירדה לי דמעה"

אמונת אומן - חוט השני שחלף בשיחותיו של מרן הגראמ"מ שך זצוק"ל

ה' הוא שחידש את הבריאה והיווה את היצירה כולה בששת ימי בראשית, ודבר ד' הוא המהווה את הבריאה בתמידות ומחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית".

"הייתי ילד בן עשר", שח באזננו אברך. "נסעתי לבד מירושלים למשא הפתיחה של 'ירחי כלה'. כאשר הגעתי כבר לא היה שיך להכנס לבית המדרש. למטה הוקרנה השיחה במעגל סגור. התיישבתי על גדר אבן ושמעתי כיצד מרן זצוק"ל מדבר על פרי התפוז. הוא תיאר כיצד ברא ה' את הפרי בסדר וביופי, קליפה חיצונית, קליפה פנימית. בשר פרי, מיץ הפרי וכו'. ואז הוא סיים שגם החכם הכי גדול לא יכול להסביר את פלאי הבריאה הזו. "אני לא יודע למה, אבל כאשר שמעתי את האמונה-חושית הזו התרגשתי מאוד וירדה לי דמעה. זה נשאר כאחד הזכרונות החזקים של ימי הילדות שלי".

(יתד נאמן - מוסף זיכרון י"ב חודש למרן הגרא"מ שך זצוק"ל)

"וכן כשהוא מעיין במרוצת הגלגלים והחלוקים בתנועות משתנות והמאורים החלוקים לסדר ענין הכל, בהם יראה מסימני היכולת והחכמה מה שלא תכילו מחשבת אדם וילאה לספרם בלשון" (שער הבחינה פ"ה).

חוט השני שחלף בשיחות מרן הגראמ"מ שך זצוק"ל, הוא אמונת אומן. "כאשר נעמוד ונתבונן בשמים ממעל ועל הארץ מתחת, הלא נשתומם להפליא ממראה עינינו. ולא תתיישב הפליאה בעובדה שגם תמול שלשום ראינו את פלאי הבריאה הזו, שכן אין מציאות האתמול מחייבת את המציאות של היום, ואדרבה, בכל יום ויום תרבה הפליאה למרבה החזיון הנפלא - הבריאה כולה הסובבת ומקפת אותנו, המתנהלת בסדר מופתי ובמהלך דייקני. שמים וארץ, שמש ולבנה, קיץ וחורף, קור וחום, יום ולילה לא ישבותו, וכל צרכי האדם מוזמנים לו, לא יחסר לו מאומה. מי עשה כזאת? מי ברא כל אלה? מיהו המנהיג המסדר כל הנפלאות האלו? תשובה אחת ויחידה עולה מוכחת: בדבר ד' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם. דבר

"אם לא אספר, יפטרו אותי" - מה הדין? הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר 'חפץ חיים'

הסיפור, וכגון לספר מי גזל אותו, שעל ידי הסיפור תוחזר לו גזלתו, ואם לא יספר הרי יפסיד ממונו. באופן זה לא נחשב כלל מעשהו כעבירה ואין צריך לתת את כל ממונו בעבור זה. אבל לספר לשון הרע כדי שלא יסולק מעבודתו, אין בזה תועלת מעצם גוף הסיפור, אלא תועלת מסיפור לשון הרע, שהוא מעשה עבירה, ולכן חייב לתת כל ממונו ולא לעבור עבירה. ומה לגבי שמיעת לשון הרע? האם גם על כך מחויב אדם לתת את כל ממונו? ב'ביאורים ומוספים' שם מובאות דעות שונות בעניין. הגר"ש הומינר כתב, כי כאשר עלול לקבל את הדברים או שיהיה לו נוח בשמיעתם, צריך להפסיד עבור כך את כל ממונו. ואע"פ שעל עבירה ב'שב ואל תעשה' אין מחויב לתת את כל ממונו, מכל מקום, כאן השמיעה והקבלה נחשבות כמעשה. ויש שהסתפק לגבי שמיעה בלי קבלה, האם נחשבת כעשיית מעשה, וכן יש שהסתפק אף לגבי קבלה, וראה ב'ביאורים ומוספים' את הדברים בפרוטרוט.

לעתים, שמירת התורה והמצוות כרוכה בניסיונות גדולים מאוד, אולם כידוע, העמידה בניסיונות היא המרוממת את האדם ומעלה אותו בדרגה, וכפי שאמרו חכמים ש"ניסיון" הוא מלשון "נס להתנוסס".

ההלכה הנלמדת היום בסדר הלימוד היומי בחפץ חיים, עוסקת בשעת מבחן שכזו: אדם שמעסיקיו תובעים ממנו לספר מי עשה דבר כלשהו, ואם לא יגלה להם יחשדוהו כי הוא זה שעשה את המעשה, ויפטררוהו מעבודתו, ולא יהיה לו אחר כך במה לפרנס את בני ביתו.

כותב רבנו החפץ חיים על כך: "אף על פי כן אסור, ככל שאר חייבי לאוין שמחויב לתן על אשר לו ולא לעבור עליהן".

הלומד הלכה זו עשוי לתמוה: והרי מותר לספר לשון הרע לתועלת? וכי יש לך תועלת גדולה מזו - לשמור על מקום העבודה? בביאורים ומוספים של 'דרשו' מובא הסבר לכך מספר 'חוט השני', כדלהלן:

גדר 'תועלת' המתיר סיפור לשון הרע הוא דווקא כשיש תועלת מעצם